

Van Westerbork naar Theresienstadt

In januari 1944 zijn Hannelore en haar ouders samen met haar grootouders, tante Rosi haar nichtje Ruth vanuit Westerbork naar Theresienstadt gedeporteerd.

Mama was volledig de kluts kwijt, ze moest voor ons allemaal inpakken. Wij kinderen waren alleen maar nieuwsgierig op het nieuwe dat ons te wachten stond, niet vermoedend, dat het alleen maar ellende zou betekenen. Ik vroeg aan Mama wat ik voor kleren in de trein moest kiezen. Mama adviseerde mij donkere kleuren, opdat ze op de reis niet vuil zouden worden. Ik koos een donkerblauwe, niet al te warme jurk, die mij natuurlijk niet voldoende kon beschermen tegen de ijzige kou van januari 1944 in de onverwarmde trein. Ook een aantal van de cabaratiërs van de werkgroep 'Bühne' verdwenen in de loop van het jaar 1944 van het Westerborker 'Toneel'... Geen een van hun is uit de hel van de holocaust kampen teruggekeerd.

De cabaratiër Willy Rosen dichtte zijn afscheid van Westerbork zo:

Mein liebes Westerbork, ich muss nun von Dir scheiden,
 Warst Du auch öfter hart und ungemütlich,
 Du bleibst doch letzten Endes immer friedlich..
 Nun sage ich leise Servus, liebes Kesselhaus,
 Ein letzter Flötenton und dan ist es aus.
 Lebwohl mein Hinterzimmer mit dem kleinen Teppich,
 Ich flüstere heute selber zu mir leise: nebbich...
 Adieu mein lieber Stampopot und Vuilnisbak,
 Ich gehe auf die Wanderschaft mit Sack und Pack...
 Manchen Transport sah ich von hier verreisen,
 Und jetzt – jetzt wirft man selber mich zum alten Eisen...
 In Westerbork kann mir nichts mehr passieren,
 Ich gehe woanders Tsoures organisieren...
 Nun sitzt ich im Coupe, gleich wird es pfeifen
 Noch einmal lass ich meinen Blick über die Gegend
 schweifen.
 Nun weiß ich doch, ich leide Qualen,
 Adieu mein Westerbork, Post Hooghalen.

Mijn lieve Westerbork, ik moet van je scheiden. Ben je vaak hard en ongemakkelijk geweest. Je bent tenslotte altijd vreedzaam gebleven ..Nu zeg ik zachtjes Servus, beste ketelhuis. Eén laatste fluitgeluid en dan is het uit. Vaarwel mijn achterkamer met het kleedje. Ik fluister stilletjes tegen mezelf: nebbich ...Adieu mijn beste Stampopot en Vuilnisbak. Ik ga wandelen met tas en bagage ...Veel transporten heb ik van hier zien vertrekken. En nu - nu gooi je me naar het oude spoorrails ...In Westerbork kan me niets meer gebeuren. Ik ga Tsoures ergens anders organiseren ...Nu zit ik in de coupé, men zal snel fluiten. Opnieuw laat ik mijn ogen dwalen over het gebied. Nu weet ik het, ik ben in doodsangst. Adieu mijn Westerbork, Post Hooghalen.

Uit de schriftelijke herinneringen "Zolang er nog tranen zijn" met toestemming van de auteur - Hannelore Grünberg, P. 84

Nebbich: jammer

Tsoures: Problemen, zorgen